

Щ

ЩОГОЛЕВ Никифор Іванович [рос. Щеголев Никифор Иванович] (28.02 [12.03].1821–26.01[07.02].1884), випускник і викладач КДА – церк. педагог, історик Церкви, богослов-біблеїст.

Нар. у с. Хмільове (рос. – Хмелевое) Єфремівського пов. (нині – р-ну) Тульської губ.* (нині – обл. РФ) у сім'ї паламаря. Після закінчення Тульської ДС (1840–45) навчався у КДА (1845–49), де здобув ступ. магістра богослов'я і словесних наук (ухвалу академ. Конференції від 29.07–03.08.1849 затверджено указом Св. Синоду 06.11.1851).

З 07.11.1849 викладав патрологію в КДА (з 06.11.1851 – на посаді бакалавра). 05.02.1857 переведений на каф-ру церк. історії; був її екстраорд. (з 12.11.1858) і орд. (з 21.01.1860) професором. Поряд із осн. предметом у 1858–59 навч. році викладав літургіку та канонічне право. Тимчасово виконував обов'язки інспектора (07.06–23.12.1862; 10–24.04.1863; 23.04–15.09.1864; 24.03.1866–06.02.1867; 24.07–02.08.1868). Був членом духовно-цензурного ком-ту при КДА (06.06.1859–18.08.1871) та внутр. академ. Правління (27.03.1861–01.07.1869).

Після реорганізації КДА за статутом духовних академій 1869 р. обіймав каф-ру біблійної історії. 12.09.1872 був обраний до складу Ради КДА від церковно-істор. відділення. Мав подяки і відзнаки за бездоганну службу. Був нагороджений орденами Св. Анни 2-го ступ. (31.03.1863) та 2-го ступ. із імп. короною (16.04.1868); Св. Володимира 4-го ступ. (13.04.1875). Указом Св. Синоду від 31.08.1875 затверджений у званні заслуженого орд. професора. У зв'язку із завершенням

25-річного терміну академ. діяльності 26.09.1875 вийшов у відставку.

Помер у Києві після нетривалої хвороби на 63-му році життя. Був похований на Щекавицькому кладовищі (знищене у 1950-х).

У творчому доробку Щ. – праці з патрології і біблійної історії, а також дослідження з історії київ. проповідництва XVIII ст., надруковані у ж-лах «Воскресное чтение», «Труды Киевской духовной академии», «Киевские епархиальные ведомости» та окремими виданнями. За часів академ. діяльності брав активну участь у підготовці до друку «Воскресного чтения» і «Трудов»; відредагував значну кількість розміщених у цих виданнях матеріалів.

У 1873 опублікував монографію «Призвание Авраама и церковно-историческое значение этого события», яку у грудні того ж року подав до Ради КДА на здобуття докторського ступ. Однак критична оцінка більшості членів Ради, висловлена під час розгляду цієї праці (01.06.1874), унеможливила її публічний захист.

Осн. тв.: Судьбы Церкви Божией на земле // ТКДА. – 1860. – № 1. – С. 1–62; № 2. – С. 1–46; № 3. – С. 1–72; Юлиан и его отступничество от христианства // Там само. – 1861. – № 6. – С. 144–158; Жизнь блаженного Иеронима (Стридонского) // Там само. – 1863. – №№ 1–3. – С. I–CLXXIX; Слово в день обрезания Господа нашего Иисуса Христа ... проповеданное Святейшего Правительствующего Синода членом, преосвященным Рафаилом Заборовским, епископом Псковским и Нарвским, в Петропавловском соборе в С.-Петербурге, лета спасительного 1729 года, генваря 1 дня // Там само. – 1866. – № 1. – С. 125–151; Слово в день Преображения Господня, проповеданное в монастыре Межигорском Варлаамом Лящевским, 1746 года // Там само. – № 8. – С. 369–383; Слово в день св. великомученицы Варвары, проповеданное Варлаамом Лящевским в монастыре Свято-Михайловском, 1746 года // Там само. – № 12. – С. 453–465; Преосвященного Ириней (Фальковского), епископа Чигиринского, викария Киевского, беседа на день Обрезания

* За даними метричного свідоцтва (див.: ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 2405. – Арк. 31).

Господня и на Новый 1811 год // Там само. – 1867. – № 1. – С. 124–126; Его же беседа на день Богоявления Господня, января 6 дня, 1811 // Там само. – С. 127–129; Примечания издателя // Там само. – С. 129–136; Преосвященного Ириней Фальковского беседа в Неделю о мытаре и фарисее, января 22 дня, 1811 года // Там само. – № 2. – С. 274–277; Его же беседа на день Сретения Господня, февраля 2 дня, 1811 года // Там само. – С. 278–280; Преосвященного Ириней Фальковского беседа в день Благовещения Богородицы и в субботу Лазареву, марта 25 дня, 1811 года // Там само. – № 3. – С. 414–416; Призвание Авраама и церковно-историческое значение этого события. – К., 1873. – [2], II, 316 с.; К слову о числе праздничных дней у нашего народа // КЕВ. – 1879. – № 45. – Ч. неофиц. – С. 2–4; № 46. – Ч. неофиц. – С. 2–4; Что такое «Книга Праведного», Нав. X: 12, 13? // ТКДА. – 1882. – № 7. – С. 297–326.

Арх.: IP НБУВ. – Ф. 162. – № 1; Ф. 175. – №№ 59/7, 59/8; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 2405, 3814, 4762; Оп. 3. – Спр. 588, 628, 919, 1140, 1153, 1204.

Опубл. дж.: Отчет о состоянии Киевской духовной академии за 1870–1871 учебный год // ТКДА. – 1871. – № 10. – С. 2, 8, 12; Протоколы заседаний Совета Киевской духовной академии за 1872–1873 учебный год. – К., 1873. – С. 207, 282; [Те саме] за 1873–1874 учебный год. – К., 1874. – С. 180, 264–265, 329–407, 409–415; [Те саме] за 1874–1875 учебный год. – К., 1875. – С. 238–241, 262–263, 294–297; Отчет о состоянии Киевской духовной академии в учебном 1874–1875 году // ТКДА. – 1875. – № 11. – С. 25–26, 29–31, 34; Некролог // КЕВ. – 1884. – № 3. – Ч. неофиц. – С. 124–126; *Флоринский Н. И., прот.* Слово на погребение профессора Киевской духовной академии Н. И. Щеголева // Там само. – С. 126–131; Списки начальников и наставников Киевской духовной академии за истекшее пятидесятилетие ее, 1819–1869 // Пятидесятилетний юбилей Киевской духовной академии. – К., 1869. – С. 388, 395; *Певницкий В. Ф.* Мои воспоминания. II. Студенческие годы. 1851–1855 г. – К., 1911. – С. 180–181; *Пичета И. Х., прот.* Факты и воспоминания из школьной жизни герцеговинца. – Х., 1911. – С. 71–72; *Фоменко К. И.,*

Никифор
Щоголев

прот. Двадцать первый курс Киевской духовной академии (Воспоминания бывшего студента XXI курса) // ТКДА. – 1912. – № 9. – С. 339; Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 567, 576, 590, 675, 702, 782–788.

Лит.: *Языков Д. Д.* Обзор жизни и трудов покойных русских писателей. Вып. 4. Русские писатели, умершие в 1884 году. – СПб., 1888. – С. 109; *Пархомович А. М.* Киевская духовная академия для Кишиневской епархии с ее учебными заведениями (1813–1913). Историко-археологическая справка к 300-летию Академии (1615–15.10.1915) // Кишиневские ЕВ. – 1914. – № 12. – Отд. неофиц. – С. 567–568; *Е. Я. Щеголев Никифор Иванович* // РБС. – Т. : Щапов – Юшневский. – СПб., 1912. – С. 23–24; *Мень А., прот.* Библиологический словарь : в 3 т. – Т. 3. – М., 2002. – С. 441.

М. Л. Ткачук